

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ:
У ПОШУКАХ СУЧАСНОГО КОНЦЕПТУ
(РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ПАВЛА КОЛОМІЙЦЯ)**

Криницький Ігор Євгенович,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
директор інституту,
професор кафедри цивільного, господарського і фінансового права
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Повномасштабна військова агресія проти України оголила новий пласт проблем національної безпеки – нагальну необхідність вдосконалення правового забезпечення податкової безпеки нашої держави. Актуалізація зазначеного безпекового сегменту потребує посилення наукового супровіду відповідної групи економічних відносин. З огляду на окреслене, монографія Павла Коломійця⁵ є вельми своєчасною, актуальною та необхідною для пробудження подальших, як теоретичних, так і практичних розробок у царині вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у сфері податкової безпеки України.

Автор рецензованої монографії цілком логічно зазначає, і в цьому його можна сміливо підтримати, що податкова безпека України є надзвичайно важливою складовою фінансового забезпечення економічної безпеки, як однієї з найважливіших функцій держави у сфері національної безпеки. Не менш вагомою вона буде і в умовах повоєнного відновлення нашої держави. Науковець справедливо вважає, що податкова безпека – це основа, фундамент національної безпеки, оскільки жоден із пріоритетів у сфері національної безпеки неможливо реалізувати без відповідного фінансового забезпечення, а бюджетна система нашої держави наповнюється, в першу чергу, податками (вони складають

⁵ Концептуальні аспекти правового забезпечення податкової безпеки України: монографія / Коломійець Павло Віталійович; Державний податковий університет. Ірпінь. Полтава : Видавництво ПП «Астрія», 2023. 468 с.

близько 80 відсотків надходжень бюджетів усіх рівнів). У цьому аспекті Павло Коломієць стверджує, що економічні відносини у сфері податкової безпеки існують в незалежній Україні, проте ще не врегульовані нормою права, адже у Податковому кодексі України, що діє з 1 січня 2011 року та регулює відносини у сфері справляння податків і зборів, досконалого правового регулювання податкової безпеки ще немає. Наведене положення дає підстави правнику констатувати – правове регулювання безпеки податкових правовідносин не введено в національне законодавство України, поки що це поняття майже абстрактне, яке потрібно наповнювати нормативними вимірами.

У рецензованій науковій роботі Павло Коломієць здійснює комплексне дослідження концептуальних аспектів правового регулювання податкової безпеки України, визначає засади формування цього соціально-правового явища у фінансовому праві, з'ясовує вплив податкової безпеки на динаміку нормотворчості, встановлює загрози податковій безпеці, що ускладнюють реалізацію національних інтересів України у сфері оподаткування, розкриває проблематику реалізації податкової безпеки в умовах фінансової децентралізації, що, в свою чергу, можна віднести до новизни проведеного наукового дослідження. На особливу увагу заслуговують вироблені автором висновки, пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинного податкового законодавства в частині правового забезпечення податкової безпеки України. Окремо відзначимо той факт, що у рецензованій роботі наводиться перелік 813 опрацьованих джерел, отже можемо зробити висновок про ґрунтовність джерельної бази представленого монографічного дослідження.

Привертає на себе увагу логічність та структурованість опублікованого дослідження. Цікавим в методологічному ракурсі є перший розділ презентованої монографії, в якому робиться наголос на тому, що в юридичній науці досі залишається гостра потреба в осмисленні проблематики правового регулювання податкової безпеки України. І в цьому аспекті Павло Коломієць цілком справедливо зазначає, що комплексного дослідження правових засад

формування податкової безпеки України, як соціально-правового явища у вітчизняному фінансовому праві, не проводилося. У даному контексті, заслуговує на увагу висновок правознавця, що факторами, які обумовлюють сучасну проблематику методології дослідження правового регулювання податкової безпеки України, є відсутність: а) еволюції правового регулювання податкової безпеки; б) законодавчого закріплення статусу податкової безпеки, як надпріоритетної у сфері національних інтересів для усього суспільства і держави в цілому; в) системи вивірених і таких, що пройшли апробацію інструментальних основ методології правових досліджень з даного напрямку наукового пізнання. Окремо слід відзначити проведену автором монографії роботу стосовно періодизації основних віх становлення та розвитку правового регулювання податкової безпеки України. На нашу думку, надані авторські визначення понять податкової безпеки та правового забезпечення податкової безпеки становлять суттєвий внесок у розвиток термінологічного апарату сучасної фінансово-правової науки.

У другому розділі монографії робиться ряд нових, авторських висновків стосовно бачення ризиків нормотворчості у сфері правового забезпечення податкової безпеки України та зазначається, що найважливішою характеристикою і запорукою національної безпеки держави Україна та її податкової безпеки, зокрема, є якість написання тексту Податкового кодексу України. Характерними рисами впливу податкової безпеки на динаміку нормотворчості у сфері оподаткування України, як стверджує дослідник, є необхідність: 1) впорядкування сучасної податкової термінології; 2) приведення принципів податкового законодавства в контекст податкової безпеки; 3) відповідності загальних засад встановлення податків і зборів сучасним вимогам податкової безпеки України. Наведені твердження науковця можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових пошуків у сфері вдосконалення податкового законодавства.

Проблематика реалізації національних інтересів України у сфері оподаткування крізь призму загроз податковій безпеці, про яку йдеться, у наступному, третьому розділі монографії, на думку автора, полягає у тому, що сучасні відносини справляння податків і зборів, які регулює Податковий кодекс України, є високо ризикованими. Автор вважає, що окреслена обставина обумовлена наявністю таких податкових ризиків як невизначеність податкової політики у сфері податкової безпеки, дискреційні повноваження органів влади, корупція, офшори, пільги, недоїмка, тіньова економіка, недосконала податкова термінологія та неякісне податкове законодавство, фіктивні підприємства та ухилення платниками податків від виконання свого конституційного обов'язку по сплаті податків. Перелічені ризики загрожують податковій безпеці та ускладнюють реалізацію національних інтересів України у сфері оподаткування, адже вони є чинниками ненаповнення державного бюджету і тому найпершою та найважливішою ціллю державної політики у сфері оподаткування має бути формування, забезпечення та реалізація податкової політики з метою гарантування податкової безпеки, як однієї з головних складових національної безпеки України.

Четвертий розділ рецензованої монографії автор присвятив ґрунтовному дослідженню податкової безпеки в умовах сучасного етапу фінансової децентралізації, воєнного стану, а також повоєнного відновлення України. Науковець резюмує, що за тотальної, всеукраїнської сучасної проблеми ухилення від сплати податків, передаючи повноваження контролю за справлянням податків і зборів «на місця», в умовах фінансової децентралізації, а тим більше в умовах воєнних реалій і наступного повоєнного відновлення, державні органи влади не виконали всього комплексу заходів по правовому забезпеченню податкової безпеки, як складової економічної безпеки, тобто ускладнили реалізацію однієї з найголовніших функцій держави щодо забезпечення економічної безпеки держави Україна. Таким чином необхідність

правового регулювання суспільних відносин у сфері податкової безпеки, особливо в контексті фінансової децентралізації, продовжує недооцінюватися.

В опублікованій монографії обговорюються явні та приховані суперечності між конституційними нормами-приписами Основного Закону України та Податковим кодексом України, а також те, якою мірою втрати дохідної частини бюджетів усіх рівнів у формі податкових пільг призводять до ненаповнення державної казни. Висвітлюючи у своєму дослідженні минулий, поточний і, можливо, майбутній вплив відсутності правового регулювання податкової безпеки в Україні, автор опублікованої монографії, у властивій йому пряmolінійній формі, формулює низку новаційних висновків, рекомендацій, пропозицій на шляхів щодо подолання проблем правового забезпечення податкової безпеки України.

У цілому ж, рецензована монографія заслуговує на позитивну оцінку, виконана на високому теоретичному рівні, становить собою цілісне наукове дослідження, яке відповідає критеріям наукової новизни. Водночас монографія містить певні дискусійні положення (зокрема, автор не завжди дотримується хронологічного викладення інформації, перемикаючись між історією та сучасністю аналізованої проблематики), натомість науковець достатньо вмотивовано обґрунтовує свою точку зору.

Презентована робота може бути рекомендована для теоретичного та практичного використання викладачами, аспірантами та студентами юридичних навчальних закладів, вченими та нормотворцями, фахівцями, що здійснюють правозастосування в сфері оподаткування.